

มาตรการกีดกันด้านสุขอนามัย

ท่ามกลางสถานการณ์การแข่งขันในเวทีการค้าระหว่างประเทศในปัจจุบันที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ มาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภายใน ได้ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งทวีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ทำให้การค้าระหว่างประเทศเกิดอุปสรรคมากมาย โดยเฉพาะการที่ประเทศผู้นำเข้าในปัจจุบันมักใช้มาตรการกีดกันด้านสุขอนามัย โดยยกข้ออ้างเรื่องความปลอดภัย ความสะอาด ถูกต้องตามหลักอนามัย ออกข้อกำหนดด้านสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช ฯลฯ มาเป็นเครื่องมือคุ้มครองปกป้องผู้บริโภคและอุตสาหกรรมภายใน ซึ่งมุมมองของประเทศผู้ส่งออกอย่างประเทศไทยถือว่าเป็นมาตรการกีดกันทางการค้า

ในขณะที่เดียวกันมาตรการที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัยนั้น ทางองค์การการค้าโลกก็ได้มีข้อตกลงหนึ่งคือ ความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชที่เปิดช่องให้ประเทศภาคีสมาชิกใช้มาตรการนี้ได้และต้องมีพันธกรณีปฏิบัติตาม ซึ่งมีเนื้อหาย่อ ๆ โดยสรุปดังนี้

- มาตรการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชที่ประเทศภาคีสมาชิกจะนำมาใช้นั้น จะต้องมีความจำเป็นจริง ๆ ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลเพื่อคุ้มครองสุขภาพและชีวิตของมนุษย์สัตว์และพืช ซึ่งมาตรการดังกล่าวต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักการทางวิทยาศาสตร์

- ต้องมีการจัดพิมพ์ประกาศเวียนให้ประเทศภาคีสมาชิกทราบ โดยผ่านฝ่ายเลขานุการขององค์การการค้าโลก และต้องใช้เวลาแก่ประเทศสมาชิกอื่น ๆ 60 วัน ในการแสดงให้ข้อคิดเห็นก่อนประกาศนั้น ๆ มีผลบังคับใช้

- มาตรการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชที่จะบังคับใช้ จะต้องไม่สร้างภาระแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ทำให้เกิดความล่าช้า มีความโปร่งใส และต้องยึดหลักความเท่าเทียมกัน

- ส่งเสริมการใช้มาตรฐานสากล เป็นหลักในการอ้างอิง

สินค้าส่งออกไทยที่ประสบมาตรการกีดกันด้านสุขอนามัย พอสสรุปย่อ ๆ ได้ดังนี้

- สาธารณรัฐเช็กประกาศห้ามนำเข้าไก่จากไทย เนื่องจากตรวจพบสารหนูเกิน 0.01 mg/kg
- เม็กซิโกห้ามนำเข้าข้าวไทย โดยอ้างว่าตรวจพบเชื้อรา และด้วงอริฐ
- คิวบาห้ามนำเข้าข้าวไทย โดยยกข้ออ้างเรื่องการตรวจพบการปนเปื้อนเศษโลหะ
- ออสเตรเลียห้ามนำเข้าไก่ต้มสุกจากไทย โดยยกข้ออ้างเรื่องเชื้อ โอปิดีวี แต่อนุญาตให้นำเข้าได้หากต้มด้วยอุณหภูมิ 74 องศาเซลเซียส ใน 165 นาที หรือ 80 องศาเซลเซียส ใน 125 นาที
- สเปนและกรีซ ตรวจพบเชื้ออหิวาตกโรคและสารแคดเมียมเกินมาตรฐานในปลาหมึกแช่แข็ง
- นอร์เวย์ ตรวจพบยาฆ่าแมลงเมทิลพาราไทออน ตกค้างในสมุนไพรนำเข้าจากไทย
- กลุ่มสหภาพยุโรป ตรวจพบสินค้ากระดุกเทียมสำหรับสุนัข (ของเล่นสุนัข) ว่ามีเชื้อซาลมอน

เนลล่า

กรณีตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น บางปัญหาที่ได้รับการแก้ไขไปแล้ว ในขณะที่บางปัญหายังอยู่ในขั้นตอนการเจรจา แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าประเทศผู้นำเข้าก็ไม่ได้ผ่นพ้นปัญหาดังกล่าว หลายๆ ปัญหาเป็นการแก้ปัญหาเป็นกรณี ๆ ปีต่อปี หรือประวิงเวลาออกไป ซึ่งสุดท้ายแล้วไทยต้องยอมรับความจริงอย่างหนึ่งว่าประเทศไทยมีปัญหา/อุปสรรค/จุดด้อยในเรื่องนี้มากมาย เช่น

(1) ประเทศไทยไม่มีฐานข้อมูลในเรื่องสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชที่ชัดเจน กิจกรรมด้านการวิจัยและพัฒนาทำน้อยมากและยังไม่มียุทธศาสตร์ในเรื่องนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงมากถ้าหากไทยยังต้องการเป็นผู้ผลิตอาหารเลี้ยงชาวโลกหรือเป็นครัวของโลก

(2) หน่วยงานราชการไทยที่เกี่ยวข้องกับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชเกือบทุกแห่งมักจะดูแลหรือให้ความสำคัญ/นำหนักเฉพาะด้านการส่งออกแต่เพียงด้านเดียว ซึ่งอาจทำให้หลงทางได้ ควรดูด้านการนำเข้าด้วย

(3) ไทยยังมีการใช้มาตรการกักกันน้อยมาก ซึ่งถือเป็นเรื่องหนึ่งของสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช และมีการใช้มาตรการนี้น้อยมาก ส่งผลให้ขาดอำนาจในการต่อรองในเวลาเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคกับประเทศคู่ค้า

(4) ในการแจ้งการใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของประเทศภาคีองค์การการค้าโลก บางครั้งมีปัญหาในทางปฏิบัติอย่างมาก กล่าวคือ บางประเทศใช้ภาษาอื่น ๆ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และสเปน กรณีนี้สร้างปัญหาให้กับไทยและประเทศสมาชิกที่ไม่สามารถทำความเข้าใจภาษาอื่น ๆ ที่เป็นภาษาสากลได้

(5) ไทยต้องยอมรับความจริงอย่างหนึ่งว่า ภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรมเกษตรมีการใช้สารเคมีในลักษณะต่าง ๆ มากมาย ส่งผลทำให้ประเทศผู้นำเข้าสามารถยกข้ออ้างเรื่องสารเคมีตกค้าง สิ่งปนเปื้อน สารเร่งความเจริญเติบโต ยาสัตว์ตกค้าง ยาฆ่าแมลง สารโลหะหนักต่าง ๆ เชื้อรา สารปรุ้มแต่งต่าง ๆ ฯลฯ

